Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

**LAUSUNTO**

29.9.2016

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

**HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017**

## Taloustilanne ja tehtävien priorisointi

Taloustilanne pakottaa Rajavartiolaitoksen edelleen priorisoimaan tehtäviään ja aloittamaan uusien sopeuttamistoimien toimeenpanon vuoteen 2017 saakka ulottuvan sopeuttamisohjelman vielä ollessa kesken. Rajavartiolaitoksen käytettävissä olevaa rahoitusta pienentävät talousarviomäärärahan väheneminen, hintojen nousu ja kilpailukykysopimuksen työaikaa lisäävän osuuden leikkaus. Sopeuttamistarpeeksi vuoteen 2020 mennessä arvioidaan yhteensä 15 miljoonaa euroa. Käytettävissä oleva rahoitus pienenee yli 8 miljoonaa euroa, kilpailukykysopimus leikkaa 2 miljoonaa euroa ja hintojen nousu VM:n ennusteen mukaan laskettuna olisi 5 miljoonaa euroa.

Rajavartiolaitoksen tehtävien priorisointi perustuu sisäisen turvallisuuden selonteon linjauksiin ja turvallisuusympäristön muutoksen vaatimuksiin. Selonteossa hallitus linjaa pitävänsä huolta itärajan perustason valvonnasta ja rajanylitysliikenteen turvallisuudesta sekä varmistavan, että kehyskauden kuluessa itärajan valvontaan kohdistetaan 160 rajavartijan lisäys. Tämän linjauksen pohjalta Rajavartiolaitos keskittyy huolehtimaan itärajan perustason valvonnasta, rajanylitysliikenteen turvallisuudesta sekä meripelastuksen johtamisesta. Lisäksi sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteet hoidetaan täysimääräisesti, koska Rajavartiolaitos on keskeinen osa puolustusjärjestelmää.

Perustason valvonta on riittävä rajatilanteen ollessa vakaa ja rauhallinen. Tämä taso ei kuitenkaan mahdollista reagointia pitkittyvissä tai useilla toimintasuunnilla samanaikaisesti ilmenevissä rajatilanteen poikkeamissa.

Rajanylitysliikenteen valvonnassa painotettiin aikaisemmin turvallisuuden ohella myös sujuvuuteen liittyviä tavoitteita. Tältä osin hallitus on keventänyt vaatimuksia.

Lisäresurssi itärajan valvontaan on tarkoitus järjestää siten, että Rajavartiolaitos palauttaa vuosina 2015-2018 omin toimenpitein sadan rajavartijan työpanoksen rajanylityspaikoilta itärajan vartiointiin. Tämän ohella Rajavartiolaitos tulee esittämään, että hallitus osoittaa sellaisen pysyvän lisämäärärahan, jolla päästään yhteensä 160 rajavartijan lisäykseen itärajan valvonnassa.

Sopeuttamistarpeesta muihin toimintamenoihin kohdistetaan noin 9 miljoonan euron säästö. Tämän jälkeen henkilöstöön kohdistuvaa sopeuttamistarvetta jää vielä noin 100 henkilötyövuotta. Tämä vastaa 6 miljoonaa euroa. Henkilöstövähennys pannaan toimeen eläkepoistumaa hyödyntäen ja minimoimalla rekrytointi.

## Suunniteltavat uudet sopeuttamistoimet

Uusien sopeuttamistoimien suunnittelu on parhaillaan käynnissä. Suunnittelun lähtökohtana on varmistaa rajavalvontaresurssit itärajalla. Muualla ja muissa toiminnoissa on kaivettava uusia keinoja uusien säästöjen aikaansaamiseksi.

Uusina sopeuttamistoimina Rajavartiolaitoksessa on suunnitteilla muun muassa
- rajoittaa itärajan rajanylityspaikkojen aukioloa

- vähentää ulkomailla toimivia yhdysmiehiä, osallistumista PTR-toimintaan sekä pääosin laittomaan maahantuloon keskittyvää rikostorjuntaa sisärajoilla
- lakkauttaa Kaskisen, Kalajoen ja Kemin merivartioasemat ja luopua Porkkalan aseman kiinteistöstä
- luopua peruskorjausta vaativan vartiolaiva Merikarhun operatiivisesta käytöstä ja Turun helikopteritukikohdan yöajan lennonjohtopalveluista
- säästää työterveyskuluissa ja matkustamisessa
- vähentää henkilöstön koulutusta, kuljetusvälineiden määrää ja partiointia viikonloppuisin ja ilta- ja yöaikaan
- keskittää ja karsia edelleen esikuntatoimintoja.

Valmistelun yhteydessä järjestetyissä kuulemisissa on esitetty kritiikkiä säästötoimia kohtaan. Tämä ei kuitenkaan poista säästötarvetta.

Sopeuttamistoimien suunnittelu pyritään saamaan valmiiksi lokakuun loppuun mennessä. Tämän jälkeen asia käsitellään sisäministeriössä ja tehdään lopulliset päätökset sopeuttamistoimista.

**Vuoden 2017 talousarvioesitys**

Rajavartiolaitos ja sisäministeriö esittivät eurooppalaisen raja- ja merivartioston sekä Schengenin rajasäännöstön muutosten edellyttämien kansallisten velvoitteiden toimeenpanemiseksi Rajavartiolaitokselle vuoden 2017 talousarvioon 4,5 miljoonan euron lisäystä. Eurooppalainen raja- ja merivartiosto käsittää muun muassa vähintään 1 500 rajavartijan vahvuisen nopean toiminnan reservin. Suomen velvoitteen täyttäminen edellyttää 30 rajavartijan jatkuvaa lähtövalmiutta. Schengenin rajasäännöstöä on ehdotettu muutettavaksi siten, että sekä EU-kansalaisten ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulo- ja maastalähtötarkastuksiin lisättäisiin pakolliset rekisterikyselyt kansainvälisiin ja kansallisiin rekistereihin. Tämä lisää tarkastusten kestoa. Schengenin rajasäännöstön muutoksen aiheuttama henkilöstön lisätarve lentoliikenteen rajatarkastusten osalta Helsinki-Vantaan lentoasemalla on 15 henkilötyövuotta. Hallitus on esittänyt Rajavartiolaitokselle lisäystä vuoden 2017 talousarvioon ainoastaan eurooppalaisen raja- ja merivartioston toimeenpanemiseksi 2 miljoonaa euroa.

On huomattava, että hallituksen esittämä lisäresurssi on alle puolet esitetystä. Lisäksi on huomattava, että lisäresurssi ei vähennä edellä kuvattua sopeuttamistarvetta eikä itärajan resurssitarvetta lainkaan. Resurssit on käytettävä lisääntyvien EU-velvoitteiden täyttämiseksi.

Rajavartiolaitos on suunnitellut käyttävänsä vuosina 2018–2020 investointimomentin (26.20.70) kehykseen kuuluvan 4,71 miljoonan euron vuosittaisen määrärahan kevyen aluskaluston nopeiden veneiden uusintaan sekä alusten ja ilma-alusten kertaluonteisiin peruskorjauksiin.

Lisäksi Rajavartiolaitoksella on tarve korvata 1960–1980-luvuilla hankitut vanhentuneet rannikkovartioveneet seitsemällä meriveneellä. Veneiden uusimisessa tavoitteena on ottaa käyttöön kustannustehokas venetyyppi, jossa yhdistyvät kelirikko-, pelastus-, sammutus-, hinaus- ja öljyntorjuntakyky. Rahoitus on osoitettu noin kahden uuden veneen hankintaan. Rajavartiolaitos tulee esittämään kehyksen ylittävää rahoitusta myös puuttuvan viiden veneen hankintaan vuosina 2018–2020 yhteensä 15 miljoonaa euroa.

Rajavartiolaitoksella on tarve telakoida vartiolaiva Tursas ja vartiolaiva Uisko suurempia huoltoja varten vuonna 2018 ja vartiolaiva Turva vuonna 2019. Vuoden 2018 kustannuksiksi arvioidaan 2 miljoonaa euroa ja vuoden 2019 kustannuksiksi 3 miljoonaa euroa. Mikäli investointimomentille voitaisiin osoittaa 2 miljoonan euron lisämääräraha nopeiden veneiden hankinnan aloittamiseen jo vuodelle 2017, mahdollistaisi se vastaavan summan käyttämisen investointimomentilta vartiolaivojen peruskorjauksiin 2018–2019.